

N:o 9.

Af herr **Räf**, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående vidgad rätt till utträde ur statskyrkan.

I en inom Andra Kammaren vid förra årets riksdag väckt motion hemställde jag, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring af förordningen den 31 okt. 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning, att det lämnades fritt för hvarje svensk undersåte, som fyllt tjuguet år, att utträda ur den svenska statskyrkan utan att behöfva uppgifva något trossamfund, hvartill han ämnade öfvergå.

I motiveringen till denna motion hade jag mycket starkt betonat, att man vid genomförande af denna reform bör taga sådant sikte på alla dess konsekvenser, att nationens afkristnande i möjligaste mån förebygges och att sålunda kristendomen fortfarande må bibehålla sin höga privilegierade ställning i våra grundlagar, så att vi icke förlora vår ställning som en s. k. kristen stat; att de föräldrar, som utträdt ur kyrklig gemenskap med vårt folk, ej må kunna hindra sina barn att erhålla obligatorisk kristendomsundervisning; att äkta makar må behålla sin fullkomliga frihet att alldeles oberoende af hvarandra få utgå eller kvarstå i kyrkan o. s. v.

Lagutskottet tillstyrkte också alldeles enhälligt denna min motion. Som stöd för sin tillstyrkande hemställan åberopar utskottet samma skäl, som af 1903 års lagutskott blifvit i dess utlåtande i ämnet i sådant afseende anförda. Och däri heter det bland annat, att det nuvarande till-

ståndet gör, »att många kvarstannat inom kyrkan, hvilka icke blott afvika från hennes läror utan mot henne hysa ett rent af *hatfullt sinnelag*, hvilket, om ej framkallas, åtminstone i väsentlig mån *ökas af tvånget* att kvarstå inom kyrkan». Och vidare säger utskottet: »Ett sådant förhållande står enligt utskottets uppfattning i strid mot religionsfrihetens grundsatser och *kan ej vara annat än till skada för kyrkan själf*». Som dessa lagutskottets meningar innesluta både mitt syfte och mina skäl för denna motion, så har jag tagit mig friheten kursivera deras i dessa afseenden allra rikaste delar.

Då Andra Kammaren sex gånger förut bifallit denna alltid förut erkänt frisinnade motion, var det icke med liten förvåning jag vid förlidet års riksdag fann, att man just ifrån det så kallade frisinnade partiets mest ledande håll vid min motivering sökte häfta en annan än min af lagutskottet godkända kläm. I stället för Andra Kammarens förut sex gånger antagna, af enhälligt lagutskott nu återigen tillstyrkta begäran om sådan »ändring i förordningen den 31 oktober 1873» — — — att det lämnades »fritt för hvarje svensk undersåte, som fyllt tjuguet år, att utträda ur den svenska statskyrkan utan att behöfva uppgifva något trosamfund, hvartill han ämnade öfvergå», så beslöt Andra Kammaren nu på yrkande af herr Staaff någonting helt annat, än jag motionerat om eller som ens någonsin blifvit behandladt af något Riksdagens utskott, nämligen en skrifvelse till Kungl. Maj:t med anhållan om en »allsidig utredning» och «förslag till lagstiftning» i saken i fråga.

Herr Lindblad i Närlunda fästade också Andra Kammarens uppmärksamhet därpå, att herr Staaffs framställning icke varit under »utskotts behandling» och därför enligt riksdagsordningen ej heller kunde »till afgörande i kammaren företagas».

Emellertid inträffade det märkliga i Andra Kammaren, att de flesta talarne, däribland tvenne prästmän tycktes ställa sig på herr Staaffs sida men måhända med ännu starkare betonande af att, om herr Staaffs förslag skulle vinna Riksdagens bifall, så borde utredningen blifva *allsidig*», d. v. s. en allsidig utredning äfven åt den *kristna sidan*» (herr Hazén); — — — »under alla förhållanden vore det likväl lyckligt, om vi finge en allsidig utredning, och när jag här i dag begärde ordet, så var det just för att lägga fingret på detta uttryck: 'en allsidig utredning'» (herr Pehrson i Österby).

Vid den därpå företagna omröstningen visade det sig, att hvad Andra Kammaren förut under många år för sin del beslutat erhöi nu ej mera

än 62 röster, under det att herr Staafts spritt nya af utskottet icke behandlade uppslag erhöll ej mindre än 103.

Själf kunde jag icke undgå det intrycket, att om en af Andra Kammaren under många år erkänd och på dagordningen stående reform på detta sätt behandlas i anledning af en tillfälligt framkastad och ej ens vederbörligen förberedd framställning om en alldeles ny, ej förut ifrågasatt lagstiftning, så måste det komma att verka mycket förlamande på allt allvarligt menadt reformarbete och göra medkammaren ännu mera betänksam i afseende på huruvida ett af Andra Kammaren en eller flera gånger antaget reformförslag också kan anses vara moget till definitivt antagande. På den oinvidige, på »folket» kan det hela lätt gifva t. o. m. det intrycket, att man dödar en mogen reform med ett nytt hugskott, som har skenet af att vara ännu hvassare, och på det sättet hindra de mogna reformernas genomförande, äfven där de äro aldrig så påtagligt behöfliga.

För öfrigt kan jag icke inse, hvarför de, som älska att kalla sig hedningar och därför önska utträde ur statskyrkan, icke kunna åtnöja sig med samma förmåner som de kristna, t. ex. metodisterna, hvilka utgått ifrån kyrkan. Mig synes tvärtom, att de, som älska att kalla sig hedningar och måhända äfven förmena sig hafva återgått till hedendomen samt af den anledningen vilja utgå ur den kyrka, som dock säger sig tro på Kristus och som det kostat nationen många strider att sedan flera sekler tillbaka i strid med en oerhördt stark reaktion upprätta och underhålla — om, säger jag, den »kristna» staten gifver dessa hedningar samina fri- och rättigheter, som de kristna dissenters äga, så må det väl vara nog. I den mån dessa fri- och rättigheter utvidgas för dissenters, så utvidgas de ju äfven för de s. k. hedningarna.

Den grundsatsen, om den bör uppkallas med ett så vackert namn, som fordrar, att en nation skall visa största generositet emot äfven den mest reaktionära rörelse, t. ex. återgång ifrån kristen- till hedendom, ifrån lagbunden frihet till laglös frihet, ifrån det för samhället under århundraden bildande och stadgande goda till det påtagligen skadliga — den »grundsatsen» saknar tillräckligt förnuftiga skäl för sin tillämpning. Är en idé förnuftig och god, så kämpar den sig nog fram; så har kristendomen gjort och gör emot alla reaktionära hedniska krafter i hela världen. Den har därför heller ingen anledning och bör ej heller vika ifrån en sig tillkämpad förmån. »Förmånen» att med världslig lag tvinga in eller kvarhålla en myndig person i kyrkan må mindre upplysta konungar och nationer hafva kämpat för, kristendomen gör det icke. Förmånen af

att vara den i grundlagarna bestämda statsreligionen, uti hvilken nationens barn och ungdom skola undervisas och uppfostras och till hvilken dess medlemmar därför i allmänhet anses komma att bekänna sig — den förmanen kommer nog kristendomen att vilja bibehålla och därför kämpa för. Hvarje åtgärd således, som *onödigt* befordrar *frivilligt* utträde ur kyrkan afvensom *onödig* uteslutning, torde ur synpunkten af kristligt-fosterländskt intresse icke vara värd någon större uppmuntran.

Oaktadt Andra Kammaren vid förliden riksdag i detta ärende sålunda fattade beslut; oaktadt jag tror, att staten har bra mycket större behof af kyrkan än kyrkan af staten, hvadan en ömsesidig och rättfärdig uppgörelse dem emellan måste blifva till kyrkans favör, och oaktadt jag önskar, att kyrkans män måtte snart få både mod och kraft att begära en sådan uppgörelse, så måste jag dock i denna motion alltså förblifva vid min och lagutskottets vid förra årets riksdag af Andra Kammaren flera gånger beslutade hemställan i denna sak.

Jag hemställer alltså ånyo,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring af förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning, att det lämnades fritt för hvarje svensk undersåte, som fyllt tjuguetta år, att utträda ur den svenska statskyrkan utan att behöfva uppgifva något trossamfund, hvartill han ämnade öfvergå.

Stockholm den 16 januari 1909.

E. Räf.